

همیشه‌ای

زندگی

غارهای ایران با ۵۳ غار کشف شده در ۳۰ سال گذشته، به‌مدت ۳۰ سال دالان‌های اکتشافی غارهای ایران را پیموده است

گفت‌وگوی همشهری با جواد نظام‌دوست، غارنورد و غارشناس ایرانی که به‌مدت ۳۰سال دالان‌های اکتشافی غارهای ایران را پیموده است

۵۳ غار ایران را کشف کردیم

گفت‌وگو

مجید جباری

روزنامه‌نگار

متنصر به‌فردی هستند. زیست‌گروه‌های مهمی از حیات‌وحش از جمله خفاش‌ها، خزندگان، حشرات و حتی برخی پستانداران بزرگ‌چشمه در غارها گویای ارزش زیستگاهی پدیده‌های زمین‌شناسی است. با وجود اینکه غارشناسی در ایران علمی نوپاست، اما در سال‌های اخیر توجه جدی به دانش غارشناسی در ایران شکل گرفته و محققان زیادی به‌اهمیت مطالعاتی و تحقیقاتی غارها در مورد تغییرات آب‌و هوایی پی‌برده‌اند. جواد نظام‌دوست، رئیس سابق انجمن غار و غارشناسی ایران‌بان، غارنورد و غارشناسی است که ۳۰دهه از عمر خود را صرف تحقیق، اکتشاف، پیمایش و پاکسازی غارهای مختلف ایران کرده است. او در عملیات اکتشاف ۵۳ غار ایران حضور داشته و در یکی از همین پیمایش‌ها به همراه گروهی از غارنوردان، کشف شگفت‌انگیزی کرد؛ اجسادگی طبق نظر دانشگاه شهیدبهبشتی متعلق به ۴۰۰سال قبل بودند و به دلیل فضای داخل غار و نبود گردش هوا، هنوز پوست بر استخوان داشتند. جواد نظام‌دوست، حالا هم‌مان سرزمین من همشهری شده‌است تا از وضعیت غارهای ایران، خاطرات و عجایب کشف‌شده در غارهای ایران و تهدیدهای این شناسنامه‌های زمین‌سخت‌نگویید.

چند سال است در زمینه غارنوردی و اکتشاف غار فعالیت دارید؟

از سال ۱۳۵۷ کوهنوردی می‌کردم و در این استان با به غار و غارنوردی علاقه‌مند شدم. سال ۱۳۷۰ مسئول کمیته غارنوردی خراسان‌رضوی شدم و از آن پس به غارشناسی به‌طور جدی و علمی توجه کردم.

چند عملیات اکتشاف و پیمایش غار داشتید؟

به‌بشترین حضور من در عملیات اکتشاف و پیمایش غارهای خراسان‌رضوی بود. در این استان با مسئول برنامه کشف یادرتیم کاشفان ۴۳ غار بودم و به همراه گروه‌های مختلف در اکتشافات بسیار حضور داشتم. اما در عملیات اکتشاف ۱۰ غار عمیق ایران هم حضور داشتم که در مجموع به ۵۳ مورد می‌رسد. با همکاری دیگر غارنوردان کشور از جمله غارنوردان گروه سورناچهارمین چاه طبیعی جهان در منطقه کرمانشاه را که به «چاه غار قلا» معروف بود، کشف کردیم.

چند تلاش‌هایی برای معرفی غارهای ایران به جهان داشتید؟

سال ۱۳۸۹ در تهران و با کمک دوستان، انجمن غار و غارشناسی کشور را تأسیس کردیم و همان سال گروه کارگروه غارشناسی کشور شدم. با

توجه به تشکیل انجمن غار و غارشناسی لازم شد که با سازمان‌های جهانی نیز ارتباط برقرار کنیم. ۸برنامه‌بین‌المللی در کشور برگزار کردیم. اعزام غارنوردان ایرانی به چندگردهمایی و سمپوزیوم غارشناسی در کشورهای مختلف از جمله، لبنان، فرانسه، بلغارستان و برگزاری دوره‌های مختلف آماده در غار، نقشه‌برداری غارها، شرکت در نشست‌های جهانی غارشناسی از اقداماتی بود که برای معرفی غارهای ایران صورت گرفت. غارنوردان ایرانی هم با سفر به کشورهای خارجی با علم روز دنیا در کشف و پیمایش غارها بیشتر آشنا شدند. مقالات گوناگونی از اعضای انجمن غار و غارشناسی به برنامه‌های بین‌المللی ارسال شد که تعدادی از این مقالات قبول شدند و غارنوردان ایرانی برای ارائه مقالات به خارج کشور اعزام شدند. همچنین در نقشه‌برداری از چند غار مهم ایران از جمله غار «کشف‌خور» و زنجان و ارائه نقشه آن به اتحادیه جهانی غارشناسی UIS، توانستیم این غار را در ده نخستین غار نقشه‌برداری شده خاورمیانه ثبت کنیم. بعد از ۲۱ کیلومتر نقشه‌برداری از این غار مشخص شد که ایران طولانی‌ترین غار آهکی خاورمیانه را دار.

همکاری‌های مشترک بین‌المللی

غارها پدیده‌های اسرار آمیز و شاهرگ آب‌رسانی و شناسنامه زمین هستند. ایران بیش از ۵۰ هزار غار دارد که تنها ۲۵۰۰دهنه آن کشف و ثبت شده و نیمی از آنها هنوز ناشناخته باقی مانده است. علاوه بر اهمیت زمین‌شناسی، تاریخی، گردشگری و باستان‌شناسی، غارها واجد ارزش‌های زیستگاهی متنوع به‌فردی هستند. زیست‌گروه‌های مهمی از حیات‌وحش از جمله خفاش‌ها، خزندگان، حشرات و حتی برخی پستانداران بزرگ‌چشمه در غارها گویای ارزش زیستگاهی پدیده‌های زمین‌شناسی است. با وجود اینکه غارشناسی در ایران علمی نوپاست، اما در سال‌های اخیر توجه جدی به دانش غارشناسی در ایران شکل گرفته و محققان زیادی به‌اهمیت مطالعاتی و تحقیقاتی غارها در مورد تغییرات آب‌و هوایی پی‌برده‌اند. جواد نظام‌دوست، رئیس سابق انجمن غار و غارشناسی ایران‌بان، غارنورد و غارشناسی است که ۳۰دهه از عمر خود را صرف تحقیق، اکتشاف، پیمایش و پاکسازی غارهای مختلف ایران کرده است. او در عملیات اکتشاف ۵۳ غار ایران حضور داشته و در یکی از همین پیمایش‌ها به همراه گروهی از غارنوردان، کشف شگفت‌انگیزی کرد؛ اجسادگی طبق نظر دانشگاه شهیدبهبشتی متعلق به ۴۰۰سال قبل بودند و به دلیل فضای داخل غار و نبود گردش هوا، هنوز پوست بر استخوان داشتند. جواد نظام‌دوست، حالا هم‌مان سرزمین من همشهری شده‌است تا از وضعیت غارهای ایران، خاطرات و عجایب کشف‌شده در غارهای ایران و تهدیدهای این شناسنامه‌های زمین‌سخت‌نگویید.

برای اکتشاف غارهای ایران هم داشتید؟

بله. حضور تیم غارشناس و غارنورد ایتالیایی در ایران برای همکاری در اکتشاف غار «قیژه لان» در ارتفاعات «فلات پراو» کرمانشاه تجربه خوب همکاری غارشناسان ۲کشور بود. بعد از ۳نوبت همکاری موفق به پیمایش این غار نسبتاً عمیق ۶۸۰متری شدیم.

بر آورد دقیقی از تعداد غارهای ایران وجود دارد؟

حدود ۲۵۰۰ غار کشور نقشه برداری و شناسایی شده، اما بسا توجه به اطلاعات کارشناسان زمین‌شناسی ایرانی و خارجی، بیش از ۱۰ هزار غار ناشناخته در ایران وجود دارد.

چگونه‌های جانوری در غارهای ایران زیست می‌کنند؟

ده‌ها گونه جانوری در غارها سکونت دارند. ماهی کور، خفاش، کبوتر، سوسک و عنکبوت غارزی تنها بخشی از نمونه‌های جانوری ساکن غارها هستند. خرس، پلنگ، روباه، شغال، و... هم در غارها زندگی می‌کنند. خفاش‌ها نقش مهمی در چرخه زیستی و اکولوژی تعدیل جمعیت حشرات، مبارزه با آفات گیاهی و گرده‌افشانی و دانه پراکنی گونه‌های گیاهی دارند. آبی‌زانی مثل ماهی کور به‌عنوان آبی‌زانی نادر در ۳ یا ۴ غار ایرانی

زیست می‌کنند. یک گونه نادر از این ماهی هم به نام ماهی «ایران» به ثبت جهانی رسید. سازمان محیط‌زیست به تازگی برای یکی از غارهایی که ماهی «ایران» در آن زیست می‌کند، طرح حفاظتی تعریف کرد. این نوع ماهی در هیچ‌جا غیر از ایران دیده نشده‌است.

کدام یک از غارهای تاریخی ایران، نشانه زیست انسانی دارند؟

اخیراً اکتشافی توسط کارشناسان میراث فرهنگی در غار «قلعه کرد» اتفاق افتاد که مدارک و شواهد جالبی بعد از بررسی کارشناسان خارجی داشت. بررسی‌ها مشخص کرد انسان هوشمند ۸هزار سال پیش در این غار زیست می‌کرد. غار قلعه کرد در منطقه قزوین واقع شده و خوشبختانه میراث فرهنگی بعد از کشف این موضوع، از آن محافظت می‌کند. البته اکتشاف این غار خیلی دیر انجام شده و سال‌های سال گردشگران غارنوردان به این غار ورود می‌کردند و به همین خاطر بخش زیادی از آثار باستانی آن از بین رفت. غار «اسب» در ارتفاعات داموند و غار «کافرکلی» مازندران ۲ غار دیگری هستند که قدمت زیست در آنها به پیش از اسلام می‌رسد.

در ۳دهه غارنوردی چه مورد عجیب و شگفت‌انگیزی در غارها دیدید؟

مواردی که در پیمایش غارهای روستای چنشت بیرجند به‌مدت آمد بسیار شگفت‌انگیز بود. ۱۴ اسکلت کامل انسان در غار چنشت در دهه ۶۰ یافتیم که پوست بدنشان خشک شده بود. وجود باد و به احتمال زیاد وضعیت خاک این غار باعث شده بود نسوج فاسد شدن بدن افراد خشک شود؛ حتی بخشی از موی سر اجساد هم بر سرشان مانده بود. اسکلت‌ها ۴۰۰سال قدمت داشتند. بخشی از اسکلت‌ها را برای تحقیق به دانشگاه علوم پزشکی خراسان بردیم. آن سال‌ها امکانات امروزر وجود نداشت. در نهایت این

فرضیه مطرح شد که از این غار به‌عنوان زندان یا پناهگاه استفاده می‌شده و زلزله باعث ریزش غار و محبوس شدن و مرگ آن افراد شده‌است. **انباشت زباله به غارهای ایران هم رسیده‌است. برای پاکسازی غارها چه کارهایی صورت گرفته‌است؟**

دوم مهرماه هر سال با پیشنهاد انجمن غار و غارشناسی روز «غار پاک» نامگذاری شده است. سال‌های قبل و پیش از تشکیل انجمن غار و غارشناسی و قبل از حضور اعضای اتحادیه جهانی غارنوردی در ایران که در چرخه‌های جدید برای غارشناسی و حفاظت از غارهای ایران باز کرد، نمی‌دادند. بیش از ۲۰۰۰۰۰۰ غغار ایران که مورد بازدید مردم قرار می‌گرفت، در سال‌های اخیر از زباله پاکسازی شده و در حال حاضر معضل زباله در غارها خیلی کمتر از قبل وجود دارد. در یکی از پاکسازی‌ها در غار پراو کرمانشاه موفق به خروج ۵۰۰ کیلو زباله از این غار شدیم.

آسیب‌مندان زباله در غار چیست؟
کاشان، در چند سال اخیر این تعداد بازدید می‌شود. جانوران و ابریان داخل غار، آسیب جدی برای انسان هم دارد.

زباله به مرور در غار می‌ماند و فاسد می‌شود. چون نور برای تجزیه در غار نیست زباله به باکتری‌های مضر تبدیل و از طریق آب‌های جاری و سفره‌های زیرزمینی وارد چشمه‌ها می‌شود و ساکنان روستاهای اطراف غار را بیمار می‌کند. چند سال پیش آلودگی در غار آبی «دنابل» برای اهالی و گردشگران مشکل‌ساز شد. ماندن زباله باعث تجمع نوعی باکتری در غار شده و بود افرادی که وارد می‌شدند بیماری پوستی می‌گرفتند. برای همین، ۲سال از ورود گردشگران به غار دنابل جلوگیری کردیم تا غار خود را بازیابی کنند و پس از اطمینان از پاک شدن از باکتری و آلودگی، باز گشایی شد.

نقل قول

رایزان فعال گردشگری

محمد اسسدی موحدی

رایزان فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در ارمستان: رایزان وظیفه دارند در حوزه گردشگری فعال باشند؛ چه وزارت میراث فرهنگی حمایت کند و چه گردشگری از اولویت‌های کاری رایزان فرهنگی است. من در ۷ماهه‌ای که به ارمستان آمده‌ام ۱۰۰ نفر را به ایران فرستاده‌ام تا ایران را بیشتر بشناسند؛ چون دیدن و سفر کردن بهترین راه برای خنثی‌سازی تبلیغات علیه کشورمان است.

برخورد جدی با تورهای غیرمجاز

مسعود فرخی، معاون گردشگری استان مرکزی؛

بسا تورهای غیرمجاز گردشگری در استان بدون اغراض بر خورد جدی خواهد شد. افراد یا گروه‌هایی که به صورت غیرمجاز اجرا کننده تورهای کلوب سافاری هستند، از طریق واحد حقوقی، پیگیری حقوقی و به پلیس فتا معرفی می‌شوند. متولیان تورهای غیرمجاز شناخت کافی از گردشگری و هیچ‌گونه پوشش بیمه‌ای برای گردشگر ندارند.

عکس‌ها، مجید را از یاد می

خبرخوان

آغاز توانمندسازی بهره‌برداران اقامتگاه‌های بومگردی

مدیرکل برنامه‌ریزی گردشگری گفت: سرفصل‌های دوره توان‌افزایی و توانمندسازی بهره‌برداران اقامتگاه‌های بومگردی به‌منظور اجرا در چارچوب ضوابط مربوطه، به ادارات کل میراث‌فرهنگی ابلاغ شد.

به‌گزارش وزارت میراث‌فرهنگی، ابوطالب قاسمی گفت: تعیین و ابلاغ سرفصل‌های دوره توان‌افزایی و توانمندسازی بهره‌برداران اقامتگاه‌های بومگردی، به‌هدف افزایش توانمندی بهره‌برداران شاغل در واحدهای اقامتگاه‌های بومگردی انجام شد.

وی افزود: به‌دلیل عدم برخورداری برخی شاغلان در اقامتگاه‌های بومگردی از سطوح عالی تحصیلاتی و نوع خدمت‌میزبانی در این واحدها که در مواردی به‌صورت خانوادگی، بومی و محلی انجام می‌شود، ضرورت داشت دوره‌های آموزشی موجود به‌عنوان یک مطالعه جدی موردبازنگری قرار گیرد و متناسب با این قشر، دوره‌ای جدید با همکاری و نظارت جامعه تخصصی بومگردی و برخی از استادان و متخصصان این حوزه براساس نظرات مدیران حوزه‌های تخصصی معاونت گردشگری طراحی و ابلاغ شود.

قاسمی با بیان اینکه این موضوع با استقبال گسترده علاقه‌مندان به این حوزه مواجه شده‌است، افزود: براساس ضوابط اجرایی، مؤسسات آموزشی موظف هستند از تاریخ ابلاغ بخشنامه، دوره‌های توانمندسازی متقاضیان اقامتگاه‌های بومگردی را براساس دروس و سرفصل‌های تعیین‌شده اجرا کنند. مدیرکل دفتر مطالعات، آموزش و برنامه‌ریزی گردشگری خاطر نشان کرد: دوره‌های الزامی صرفاً از طریق مؤسسات آموزشی دارای مجوز از این معاونت برگزار می‌شود و مدرسان هر دوره با معرفی مؤسسات مربوطه در چارچوب دستورالعمل و بخشنامه‌های ابلاغی فعالیت می‌کنند.

به‌گفته‌وی، صدور گواهینامه دوره‌های تشویقی توسط استان انجام می‌شود و امکان برگزاری دوره‌های تشویقی در رویداد آموزشی جامعه اقامتگاه‌های بومگردی نیز وجود دارد.

قاسمی گفت: سرفصل‌های اختصاصی اقامتگاه‌های بومگردی به‌مدت ۹۵ساعت در ۲بخش ۵ساعت اصلی و ۴۰ساعت تشویقی تعریف شده است. بخش اصلی شامل آشنایی با اصول و مفاهیم مهمان‌نوازی، قوانین و مقررات، خدمات ایمنی و پایداری حفظ محیط‌زیست و بخش تشویقی در برگیرنده اطلاعات حرفه‌ای پیشرفته ویژه افرادی با سطح تحصیلات بالاتر است که تمایل به افزایش مهارت و آگاهی دارند.

عدد خبر

۶۷ هزار

گردشگر و مسافر در روزهای ۱۳ و ۱۴ اردیبهشت از بناهای تاریخی کاشان بازدید کردند. به‌گفته احمد دانایی‌نیا، رئیس اداره میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی کاشان، در چند سال اخیر این تعداد بازدید می‌شود. جانوران و ابریان داخل غار، آسیب جدی برای انسان هم دارد. زباله به مرور در غار می‌ماند و فاسد می‌شود. چون نور برای تجزیه در غار نیست زباله به باکتری‌های مضر تبدیل و از طریق آب‌های جاری و سفره‌های زیرزمینی وارد چشمه‌ها می‌شود و ساکنان روستاهای اطراف غار را بیمار می‌کند. چند سال پیش آلودگی در غار آبی «دنابل» برای اهالی و گردشگران مشکل‌ساز شد. ماندن زباله باعث تجمع نوعی باکتری در غار شده و بود افرادی که وارد می‌شدند بیماری پوستی می‌گرفتند. برای همین، ۲سال از ورود گردشگران به غار دنابل جلوگیری کردیم تا غار خود را بازیابی کنند و پس از اطمینان از پاک شدن از باکتری و آلودگی، باز گشایی شد.

۱۳۰۰ سال

یک عمارت قدیمی در دامنه کوه‌های صاحب‌الزمان (عج) شهر کرمان که کنار گلزار شهدای کرمان قرار گرفته، رو به ویرانی است. نادر علی‌دادی سلیمان، رئیس اداره ثبت حریم اداره میراث فرهنگی کرمان گفته‌است این بنا که متعلق به سده‌های نخست دوره اسلامی است، نیازمند ثبت ملی، مرمت‌والحاق به طرح جامع گلزار شهدای کرمان است.

عملیات نقشه برداری غار زرین رود در استان زنجان

عملیات نقشه برداری غار کتله خور زنجان

پیمایش و نقشه برداری غار دودزا در همدان

بزرگ‌ترین معضلاتی که غارهای ایران را تهدید می‌کند چیست؟

مکت

غار «جهنم» اشاره کنه؛ یک غار آبی در منطقه بسیار خشک استان خراسان جنوبی که می‌توانست منابع آبی خوبی داشته باشد، اما برداشت سنگ آهک از محدوده غار منجر به تخریب کل غار شد. غارهای دیگری هم در ایران در معرض خطر قرار دارند. بیشترین این غارها در محدوده‌های پرآو کرمانشاه، همدان، زنجان و... هستند. مجوزهای معدن کای که با یسد ابتدا در

کارگروه غارشناسی بررسی و سپس نظر سازمان حفاظت محیط‌زیست هم اخذ شود، راسا توسط سازمان صنعت و معدن و بدون در نظر گرفتن حریم غارها صادر و سبب تخریب غارها می‌شود. بجزان دیگری که غارهای ایران با آن مواجهند، گنج‌یابی و داستان‌های افسانه‌ای است که برای همه غارها وجود دارد. برخی تصور می‌کنند داخل هر غار گنجی نهفته است.